

ΤΟ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΤΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΜΑΛΛΕΑΣ (1906)

Στο αρχείο του Ιωάννη Γ. Γαλάνη βρέθηκε αντίγραφο του πρωτοκόλλου του κινήματος της Μαλλάξας (Σεπτέμβριος 1906), το οποίο οργανώθηκε αρχικά από πολιτικούς και οπλαρχηγούς του Αποκορώνα και των Σφακίων υπό τον Μανούσο Κούνδουρο προς αποτροπή της αποχώρησης του αρμοστή πρίγκιπα Γεωργίου από την Κρήτη. Η επέλαση περίπου 1500 ενόπλων στη Χαλέπα υπό τους Γ. Δασκαλογιάννη, Εμμ. Ξηρά, Λ. Λιωνάκη, Γ. Γαλάνη και Γ. Μυλωνογιάννη και η συμπλοκή τους με τα ευρωπαϊκά στρατεύματα κατά την ημέρα αναχώρησης του πρίγκιπα (12/24 Σεπτεμβρίου 1906) δεν εμπόδισαν την αποχώρηση του Γεωργίου, ενώ οι πρωτεργάτες του κινήματος εξορίστηκαν στην Αθήνα μετά την καταστολή του. Ο αντιγραφέας του πρωτοκόλλου, Γεώργιος Δ. Γαλάνης, προφανώς επιφορτισμένος με την τήρηση του πρωτοτύπου, μπόρεσε να διασώσει στο προσωπικό του αρχείο το χρονικό αυτού του κινήματος, που συντίθεται μέσω των επιστολών προς οπλαρχηγούς και πολιτικούς, αλλά και προς τους συναθροισμένους ενόπλους. Όταν το αυτόγραφο πρωτόκολλο πέρασε στην κατοχή του Γεωργίου Δασκαλογιάννη, ο Γαλάνης αποφάσισε να συμπληρώσει το αντιγραμμένο πρωτόκολλο με εγκύκλιες επιστολές της οργανωτικής επιτροπής προς τους Κρητικούς, τους ενόπλους που συμμετείχαν στο κίνημα, και το σώμα της κρητικής Χωροφυλακής.

Ο Γεώργιος Δ. Γαλάνης (Βάμος Αποκορώνου 1863-1941), δικηγόρος με έδρα τον Βάμο της επαρχίας Αποκορώνου του νομού Χανίων, είχε συμμετάσχει ως πληρεξούσιος της πολεμικής Συνέλευσης υπό τον Μανούσο Κούνδουρο στις συζητήσεις για τους όρους αποδοχής της Αυτονομίας (1897) και της εφαρμογής της προσωρινής Διοίκησης στην Κρήτη (1898)¹. Κατά τη διάρκεια της Αυτονομίας, αλλά και μετά την Ένωση, παρέμεινε πολιτικά ενεργός και διετέλεσε μεταξύ άλλων νομάρχης Σφακίων και Ρεθύμνου, βουλευτής και υπουργός της αυτόνομης Κρητικής

---

1. Μανούσος Ρ. Κούνδουρος, *Ημερολόγιον. Ιστορικά και διπλωματικά αποκαλύψεις. Η απελευθερωτική Επανάσταση της Κρήτης και η Αρμοστεία αυτής*, Αθήνα 1921, σσ. 230, 252.

πολιτείας, καθώς και βουλευτής του Λαϊκού Κόμματος στο ελληνικό κοινοβούλιο (1915-1917).

Το πρωτόκολλο έχει αντιγραφεί σε τετράδιο γραμμωτό με σκληρό εξώφυλλο, 21x3,5 εκ., και καταλαμβάνει τις 20 πρώτες σελίδες του τετραδίου.

Στη μεταγραφή διατήρησα τις συντομογραφίες, την ορθογραφία και τη στίξη του κειμένου.

Άριθμ. 1. 5 Σ/βρίου 1906. Κράπη.

Άγαπητοί φίλοι

Παρακαλούμεν ὑμᾶς ὅπως προσέλθητε σήμερον ἢ τό πολύ μέχρι τῆς αὔριον ἐσπέρας ἐν Κράπη πρὸς συνάντησίν μας, ἵνα συσχεφθῶμεν περὶ σοβαρᾶς ὑποθέσεως ἀφορώσης τὰ γενικά συμφέροντα τῆς Πατρίδος, εἰδοποιήσατε δέ προσέτι ὄσους δυνηθῆτε περισσοτέρους ἐκ τῶν φίλων.

Γ. Γαλάνης Γ. Μυλωνογιάννης Γ. Δασκαλογιάννης

Άριθμ. 2. Κράπη. 6 Σ/βρίου 1906.

Άγαπητοί Συμπατριῶται.

Ταύτην τὴν στιγμήν παίζεται ἡ τύχη τῆς πατρίδος. Αἱ ἐλευθερίαι τοῦ λαοῦ τας ὁποίας ἀπέκτησεν διὰ θυσιῶν αἱμάτων καὶ περιουσίας διακυβεύονται. Μιά ἀνδρική στάσις τοῦ λαοῦ μετὰ σεβασμοῦ πρὸς τὰς ἀρχὰς τοῦ τόπου καὶ τηρουμένης αὐστηρῶς τῆς ἐννόμου τάξεως δύναται νά προλάβῃ τὸν ἐπαπειλούμενον κίνδυνον.

Σᾶς προσκαλοῦμεν ὅθεν ἐν ὀνόματι τῆς Πατρίδος ὅπως προσέλθητε ἐνταῦθα τό ταχύτερον ἔνθα θά παραμείνωμεν μέχρι τῆς Παρασκευῆς ὅποτε σκεπτόμεθα νά μεταβῶμεν εἰς Κάμπους, ἵνα ἀπό κοινοῦ σκεφθῶμεν περὶ τῶν ληπτέων μέτρων πρὸς ὑποστήριξιν τῶν δικαιωμάτων καὶ ἐλευθεριῶν τοῦ λαοῦ.

Γ. Γαλάνης Γ. Μυλωνογιάννης Γ. Δασκαλογιάννης

Άριθμ. 3. Κράπη. 7 Σ/βρίου 1906.

Άξιότιμε κ. Σύμβουλε Α. Καντζουράκη.

Ἔλαβον γνῶσιν τῆς Ὑμετέρας ἐπιστολῆς, δι' ἧς μοί ὑπενθυμίσετε τὴν ὑπόσχεσιν ἣν ἔδωκα πρὸς τὴν Α. Β. Ὑψηλότητα περὶ διαλύσεως τῆς ἐν Κράπη λαϊκῆς συναθροίσεως καὶ κατευνασμοῦ τῶν ἐξερεθισμένων πνευματων. Συνεπῆς πρὸς τὴν ὑπόσχεσίν μου κατέβαλον πολλὰς προσπα-

θείας, αλλά δυστυχῶς οὐδέν ἠδυνήθην νά κατορθώσω, καθ' ὅσον ὁ μέν Βολουδάκης μετέβη εἰς τήν οἰκίαν του, ὁ δέ κ. Γ. Δασκαλογιάννης οὐ μόνον δέν μέ συνέδραμε, ἀλλ' ἐκηρύχθη καί ὑπέρ τῆς συναθροίσεως, καί παρέσυρε πρός τάς ιδέας του τόν λαόν, ὅστις εἶναι λίαν ἐξηρηθισμένος ἐκ τῆς μειώσεως τῶν ἐλευθεριῶν του διά τῆς Νότας καί τῆς ἀπομακρύνσεως τῆς Α. Β. Ὑψηλότητος. Ἀδυνατῶν ν' ἀντιταχθῶ κατά τοῦ λαϊκοῦ ρεύματος καί τῆς ὀργῆς τοῦ λαοῦ ἐσκέφθην ν' ἀναχωρήσω, ἀλλ' ἀνεχαιτίσθην ὑπό τῆς ιδέας ὅτι διέτρεχε κίνδυνον ἡ προσωπική μου ἐλευθερία, καθ' ὅσον καί πρό τῆς ἀναχωρήσεως μου ἐκ Χανίων, κατ' ἀσφαλεῖς πληροφορίας, εἶχεν ἐκδοθῆ ἔνταλμα συλλήψεως ἐναντίον μου.

Καταθέτων τήν ἐντολήν θέλω παραμείνει ἐν τῇ συναθροίσει ὅπως ἐργασθῶ ὑπέρ τῆς τάξεως ἐπί τοῦ παρόντος καί πρός τόν σκοπόν τοῦτον θέλω μεταβεῖν εἰς Κάμπους, ὅπου ὡς μανθάνω ὑπάρχει πολυπληθῆς Συνάθροισις.

Διατελῶ μετ' ἐξαιρέτου ὑπολήψεως.

Γ. Μυλωνογιάννης.

Ἀριθμ. 4. Κράπη. 7 Σ/βρίου 1906.

Πρός τούς ἐν Ἀλυκιανῶ Συνηθροισμένους.

Ἄγαπητοί φίλοι.

Σήμερον ἀναχωροῦμεν διά Κάμπους τῆς Κυδωνίας ὅπου θά φθάσωμεν περί τήν ἐσπέραν τῆς σήμερον ἔνθα θεωροῦμεν καλόν νά ἔλθητε, ὅπως ἀποτελεσθῆ μία καί μόνη Συνάθροισις.

Τό ἐσῶκλειστον ψήφισμα οὐ ἀντίγραφον ἐσωκλείομεν ὑμῖν ὑπογραφέν ὑπό ἐπιτροπῆς ἐκλεγείσης ὑπό τοῦ λαοῦ τῶν ἐπαρχιῶν Σφακίων καί Ἀποκορώνου ἐστάλη πρός τόν Πρόεδρον τῆς Συντακτικῆς Συνελεύσεως μέ τήν παράκλησιν ὅπως τό περιεχόμενον αὐτοῦ καταστήσῃ γνωστόν πρός τε τούς κ.κ. Γεν. Προξένους τῶν Προστατίδων Δυνάμεων καί τήν Ἑλληνικήν Κυβέρνησιν καί τόν Βασιλέα. Ἐάν ἐπιδοκιμάσητε αὐτό σᾶς παρακαλοῦμεν νά πράξητε καί σεῖς τό αὐτό. Μετά πολλῆς ἀγάπης καί ὑπολήψεως.

Γ. Δασκαλογιάννης Γ. Μυλωνογιάννης Γ. Γαλάνης

Ἀριθμ. 5. Κράπη. 7 Σ/βρίου 1906.

Οἱ ἐν Κράπη Σφακίων ἀνελθόντες κάτοικοι ἐκ τῶν διαφόρων τῆς Κρήτης ἐπαρχιῶν σήμερον τήν 7 Σ/βρίου 1906 διερμηνεύοντες πιστῶς τό ἐπικρατοῦν φρόνημα τοῦ Κρητικοῦ λαοῦ.

Λαβόντες ὑπ' ὄψιν.

Α'.) "Ότι αἱ Προστάτιδες Δυνάμεις ἀποκρούουσαι ἐπὶ τοῦ παρόντος τήν ἔνωσιν τήν μόνον δικαίαν καί νόμιμον λύσιν τοῦ Κρητικοῦ ζητήματος ἐξήγειραν τήν ἐθνικήν συνείδησιν τοῦ λαοῦ καί ἐγέννησαν δυσφορίαν ἣν ἐπέτεινεν ἡ ὄλως ἀδικαιολογήτως καί ἐναντίον τῆς δεδηλωμένης γνώμης τοῦ Κρητικοῦ λαοῦ ἐπιβολή ἐλέγχου ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν καί Οἰκονομικῶν ὑποθέσεων τῆς νήσου, ἡ κατάργησις οὕτω τῆς αὐτονομίας ἦν ἐν ἔτει 1898 ἐχορήγησαν εἰς τήν ἡμετέραν πατρίδα καί ἥς ὁ Κρητικός λαός ἀπεδείχθη ἄξιος.

Β'.) "Ότι ἡ αὐτονομία τῆς Κρήτης ἀπ' ἀρχῆς συνεδέθη πρός τήν Ἐθνικήν τῆς Ἑλλάδος Δυναστείαν διὰ τοῦ διορισμοῦ ἀνωτάτου ἄρχοντος τῆς Κρητ. Πολιτείας τοῦ δευτεροτόκου υἱοῦ τοῦ Βασιλέως τῶν Ἑλλήνων.

Γ'.) "Ότι ὁ διορισμός οὗτος δικαίως ἐχαρακτήρισθη ὑπό τοῦ Πανελληνίου ὡς ἀρραβῶν μεταξύ Ἑλλάδος καί Κρήτης, τό πρόσωπον δέ τοῦ Ἑλληνος Βασιλόπαιδος ἐθεωρήθη ὑπό τοῦ κρητικοῦ λαοῦ ὡς ἀποτελῶν τόν συνδετικόν κρίκον τῆς Κρήτης πρός τό ἔθνος καί μόνον ἐξ ἀπολύτου πρός αὐτόν ἐμπιστοσύνης κατέθηκεν τά ὄπλα εἰς χεῖρας του.

Φρονοῦντες ὅτι ἡ Κρήτη οὐ μόνον δέν κατέστη ἀναξία τῆς χορηγηθείσης αὐτῇ αὐτονομίας, ἀλλ' ὅτι τοῦναντίον διὰ τῆς νομιμόφρονος πορείας τῆς κατέστη ἄξια τῆς πλήρους αὐτῆς ἐθνικῆς ἀποκαταστάσεως.

"Ότι ἡ ἀπομάκρυνσις ἐκ τῆς νήσου γόνου τῆς Ἑλληνικῆς Δυναστείας καί δῆ σήμερον ὁπότε ἀνεγνωρίσθη ἐπισήμως διὰ τῆς εὐμενείας τῶν Προστατίδων Δυνάμεων τό δικαίωμα εἰς τόν Βασιλέα τῶν Ἑλλήνων νά προτείνῃ τόν ἐκάστοτε ἀρμοστήν τῆς Κρήτης, καιρίως μέλλει νά ζημιώσῃ τά ἐθνικά συμφέροντα ἐν Κρήτῃ, ἐξασθενεῖ δέ τόν συνδέοντα τήν Κρήτην πρός τό ἔθνος δεσμόν, ὃν δέν ἀντικαθιστᾶ ἐπαρκῶς ἡ ἀντικατάστασις αὐτοῦ δι' οἰουδήποτε πολιτικοῦ προσώπου ἐξ Ἑλλάδος.

"Ότι ἡ πλήρης ἄσκησις τῆς Αὐτονομίας ( ) τήν εἰς χεῖρας τοῦ τόπου ἀπόδοσιν τῆς δημοσίας δυνάμεως, ἥς ἡ Διοίκησις ὑπό Ἑλλήνων Ἀξιωματικῶν θά ἀπετέλῃ πραγματικόν πρός τήν ἐθνικήν τῆς Κρήτης ἀποκατάστασιν βῆμα.

Πεποιθότες ὅτι αἱ Κραταιαί προστάτιδες Δυνάμεις εἰς χεῖρας τῶν ὁποίων εἶναι ἐμπεπιστευμένη ἡ τύχη τῆς Κρήτης εἰλικρινῶς μεριμνοῦσι περὶ τῆς εἰρηνεύσεως αὐτῆς.

Ψηφίζονται.

Ἰκετεύουσι τὰς Προστάτιδας Δυνάμεις ὅπως ἐν τῇ εὐμενείᾳ των μελετήσουσιν αὐθις καί λάβουσιν ὑπ' ὄψει τήν κατ' ἐπανάληψιν ἐκφρασθεῖσαν θέλησιν τοῦ Κρητικοῦ λαοῦ ὑπέρ τῆς ἐνώσεως τῆς Κρήτης μετὰ τῆς Ἑλλάδος, ἐάν δέ ἡ τελική αὐτῆ λύσις καθίσταται ἀνέφικτος ἐπὶ τοῦ παρόντος, ἀποδόσωσι τοῦλάχιστον εἰς τόν Κρητικόν λαόν τήν πλήρη

αὐτονομίαν τὴν ἐπιτρέπουσαν εἰς αὐτόν νά διαχειρίζηται τὰς ἐσωτερικάς αὐτοῦ ὑποθέσεις ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀρχῆς τῆς λαϊκῆς κυριαρχίας ἐκδηλουμένης διὰ τῆς νομίμως ἐκπεφρασμένης θελήσεως τῶν νομίμων ἀντιπροσώπων τοῦ λαοῦ, διατηρήσωσι δέ ἐπὶ κεφαλῆς τῆς οὕτω αὐτονόμου Κρητικῆς Πολιτείας τὸν Ἑλληνα Βασιλόπαιδα μέχρι τῆς ἐθνικῆς τῆς νήσου ἀποκαταστάσεως, ἣτις ἐλπίζουσι δέν θά βραδύνη νά ἐπιτευχθῆ, καὶ θέσωσι τὴν δημοσίαν δύναμιν αὐτῆς ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν Ἑλλήνων ἀξιωματικῶν.

Διακηρύττουσι δέ ὅτι οἰαδῆποτε ἄλλη μονομερῆς διευθέτησις τοῦ προσωρινοῦ αὐτονόμου καθεστῶτος τῆς νήσου ἀντίκειται πρὸς τὴν θέλησιν τοῦ Κρητικοῦ λαοῦ ὡς ἀποτελοῦσα μείωσιν τῆς ἐλευθερίας του καὶ ἐπομένως κηρύττει ἑαυτὸν ἀπηλλαγμένον πάσης ὑποχρέωσεως ν' ἀποδεχθῆ καὶ σεβασθῆ αὐτό.

Ἡ κατ' ἐντολὴν τοῦ λαοῦ ἐπιτροπή.

Γ. Μυλωνογιάννης Γ. Γαλάνης Γ. Δασκαλογιάννης

Ἄριθμ. 6. Κράπη. 7 Σιβρίου 1906.

Σεβαστέ κ. Πρόεδρε.

Ὁ ἐν Κράπη συναθροισθεὶς λαὸς τῶν ἐπαρχιῶν Σφακίων καὶ Ἀποκορώνου ἐνετείλατο ἡμῖν, ὅπως διαβιβάσωμεν πρὸς Ὑμᾶς τὸ ἐσώκλειστον ψήφισμα μὲ τὴν παράκλησιν, ὅπως γνωρίσητε τὸ περιεχόμενον αὐτοῦ εἰς τε τὴν Συνέλευσιν τοὺς κ.κ. Γεν. Προξένους τῶν Προστατίδων Δυνάμεων, τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν καὶ τὴν Α. Μ. τὸν Βασιλέα τῶν Ἑλλήνων Γεώργιον Α'.

Ἐκτελοῦντες τὴν ἐντολὴν ταύτην τοῦ λαοῦ ἐλπίζομεν ὅτι ἡ Συνέλευσις λαμβάνουσα ὑπ' ὄψει τὴν ἀπόφασιν ταύτην θέλει ἐργασθῆ πρὸς ἐπιτυχίαν τῶν ἐν τῷ ψηφίσματι τούτῳ διατυπουμένων αἰτημάτων.

Μετ' ἐξαιρέτου ὑπολήψεως.

Γ. Μυλωνογιάννης Γ. Γαλάνης Γ. Δασκαλογιάννης

Ἄριθμ. 7. Κάμποις. 8 Σιβρίου 1906.

Σεβαστέ κ. Πρόεδρε.

Σήμερον περὶ ὥραν 11^{ην} π. Μ. ἀφικόμεθα ἐνταῦθα. Χθὲς ἐν Κράπη ἀπεστείλαμεν Ὑμῖν τὸ ψήφισμα, τὸ ὁποῖον καθὼς μαυθάνομεν συμφωνεῖ πρὸς τὰς σκέψεις τῆς πλειοψηφίας τῆς Συνελεύσεως. Ἐγράψαμεν πρὸς τοὺς ἐν Ἀλυκιανῶ συνηθροισμένους φίλους νά ἔλθωσιν ἐνταῦθα, ἐλπίζομεν δέ ὅτι ἡ Συνάθροισις θά εἶναι ἐπιβλητικῆ, ἀλλ' ἔχομεν ἀνάγκην ὑλικῶν

μέσων πρὸς συντήρησιν τῶν ἀνδρῶν, καὶ περὶ τούτου Σᾶς παρακαλοῦμεν νὰ μεριμνήσητε ὡς τάχιστα καθόσον οἱ πόροι μας σχεδὸν ἐξηντλήθησαν. Ἐάν δεν εὐρισκόμεθα εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ τρυγητοῦ, θα εὐρίσκοντο ἤδη ἐνταῦθα περὶ τοὺς 2000. Πάντες δεικνύουσιν μεγίστην προθυμίαν, καὶ ὅσοι ἐκ τῶν προκρίτων ἔνεκα ἐργασιῶν ἀδυνατοῦσιν ἐπὶ τοῦ παρόντος νὰ ἔλθωσι μᾶς ἐξουσιοδοτοῦσι δι' ἐπιστολῶν τῶν νὰ ὑπογράψωμεν αὐτάς καὶ τὰ ἀνταλλασσόμενα ἔγγραφα. Σᾶς παρακαλοῦμεν νὰ μᾶς καθιστᾶται ἐνημέρους τῶν ἐργασιῶν τῆς Συντακτικῆς Συνελεύσεως καὶ τῶν σκέψεων Σας ἵνα ἐκ συμφώνου κανονίζωμεν τὰς ἐνεργείας μας.

Τρεφόμεθα ὑπὸ τῆς χρηστῆς ἐλπίδος ὅτι ὁ ἀγὼν μας θὰ στεφθῆ ὑπὸ πλήρους ἐπιτυχίας ἐάν δειξώμεν ὀλίγην ζῶην καὶ πολλήν φρόνησιν, ὅπερ θὰ ἐπιτευχθῆ εὐχερῶς, ἀρκεῖ νὰ μὴν ἀπολείψωσιν ἡμῖν τὰ ὑλικά μέσα, ἀνευ τῶν ὁποίων οὐδὲν ἐστὶν δυνατόν γενέσθαι.

Μετά Σεβασμοῦ καὶ ὑπολήψεως.

Χριστ. Βολουδάκης Γ. Γαλάνης Γ. Μυλωνογιάννης Γ. Δασκαλογιάννης

Ἄριθμ. 8. Σκηνέ. 8 Σ/βρίου 1906.

Πρὸς τοὺς ἐν Κράτῃ Συνηθροισμένους
Ἄγαπητοί.

Τὴν ὑπὸ σημερινὴν ἡμερομηνίαν ἐπιστολήν σας ἐλάβομεν καὶ εὐχαρίστως ἀνεγνώσαμεν. Ἡμεῖς ἐδῶ εἴμεθα ὑπὲρ τοὺς 300 ἀπὸ τὴν Κυθωνίαν καὶ τὸ ἀνατολικὸν μέρος τοῦ Κισσάμου, ἀναμένομεν ἀκόμη ἐνισχύσεις ἀπὸ τὸ Σέλινον καὶ τὴν Δυτικὴν Κίσαμον μὲ τὸν Λ. Λιωνάκην πρὸς ὃν ἐγράψαμεν, ὅτινες ἀδύνατον νὰ μᾶς ἔλθωσι πρὸ τῆς Κυριακῆς πρωΐας, συνεπῶς μᾶς ἦνε ἀδύνατον νὰ ὁδοιπορήσωμεν πρότερον. Ἐν πάσῃ περιπτώσει δύο ἢ τρεῖς ὥρας πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς μας θὰ σᾶς γνωστοποιήσωμεν ταύτην διὰ πεζοῦ. Πάντες οἱ ἡμέτεροι ἐνταῦθα ἀμφισβητοῦσιν ἐάν οἱ Κάμποι εἶναι κατάλληλον μέρος πρὸς συντήρησιν πολυπληθοῦς συναθροίσεως, ὑπάρχει καιρὸς νὰ σκεφθῶμεν ποῦ θὰ συναθροισθῶμεν ἀρκεῖ μόνον νὰ συγκεντρώσωμεν πάντες πάσας τὰς δυνάμεις μας.

Σήμερον τὴν πρωΐαν ἦλθεν εἰς Ἀλυκιανόν περὶ τὴν 9^{ην} ὥραν ἀπόσπασμα διεθνοῦς στρατοῦ ἐξ 90 περίπου ἀνδρῶν ὑπὸ Γάλλον Ταγματάρχην διοικοῦντα αὐτόν. Ἡμεῖς ἅμα τῇ προσεγγίσει του ἐγκατελείψαμεν τὸ χωρίον καὶ κατελάβομεν τὰς ὑπερθεν κορυφὰς πρὸς τὰ Παντελιανά καὶ Πύργον. Πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο ἦλθε καὶ ἀπόσπασμα Γάλλων στρατιωτῶν ἕως 15 περίπου ἀνδρῶν τὸ ὁποῖον ἀφοῦ μᾶς εἶδεν ἐνόπλους καὶ ὀχυρωμένους ἐσταμάτησε. Τότε κατήλθεν ὁ κ. Ξηρᾶς ὅστις ἠρώτησε τὸν ὀδηγοῦντα αὐτὸ Γάλλον ὑπαξιωματικὸν τί ζητοῦν, οὗτος ἀπήντησεν ὅτι δὲν γνωρίζει, καὶ ὅτι ἐάν θέλωμεν νὰ ὀμιλήσωμεν δύναται νὰ καλέσῃ τὸν

διοικούντα τό απόσπασμα λοχαγόν. Τοῦτο καί ἐγένετο καί μετά 10' λεπτά περίπου ὁ ἀξιωματικός ἀσθμαίνων καί κάθυδρος ἔφθασεν εἰς τάς προφυλακάς μας. Ἔμα φθάς ἠρώτησε διατί συνηθροίσθημεν καί διατί εἴμεθα ἔνοπλοι· τῷ ἀπηντήσαμεν ὅτι ὁ Κρητικός λαός θέλει νά διατυπώσῃ παράπονα πρός τάς Μ. Δυνάμεις διά τήν ἀθέτησιν τοῦ αὐτονόμου πολιτεύματος τοῦ χορηγηθέντος τό 1899 πρωτίστως δέ καί κυρίως διά τήν ἀναχώρησιν τοῦ Πρίγκηπος Γεωργίου. Μᾶς ἐδώσατε εἴπομεν αὐτόνομον πολίτευμα καί ἐπί κεφαλῆς ἐθέσατε τόν Πρίγκηπα Γεώργιον. Σήμερον ἀφαιρεῖτε τήν κεφαλῆν καί καταστρέφετε τήν αὐτονομίαν διά Διοικητικοῦ καί Οἰκονομικοῦ ἐλέγχου καί διά τῆς εἰσαγωγῆς ξένων ὑπαλλήλων, οἴτινες οὔτε ἐξαρτῶνται οὔτε ὑπακούουσιν εἰς τόν Πρίγκηπα. Ἡμεῖς ἐδῶ ἀποτελοῦμεν τμήμα μεγάλης συναθροίσεως εἰρηνικῆς, ἡ ὁποία θά ὑποβάλλῃ παράπονα εἰς τάς Μ. Δυνάμεις ἐπί τῇ βάσει ταύτῃ περίπου· ἡ δέ συνάθροισις εἶναι ἔνοπλη διότι τοιοῦτον εἶναι τό σύστημα τοῦ Κρητός ὁ ὁποῖος ἐπί τοσοῦτον μόνον ἀπεχωρίσθη τό ὄπλον του μέχρις οὔ ἔμμενεν ὡς ὑπατος ἀρμοστής ἐν Κρήτῃ ὁ Πρίγκηψ Γεώργιος, τώρα δέ ὅποτε ὁ Πρίγκηψ Γεώργιος φεύγει λύτετε τῆς ὑποχρεώσεως ἣν εἶχε ἀναλάβῃ νά μείνῃ ἄοπλος. Μά ἔλαβον διαταγῆν νά σᾶς διαλύσω ἀπήντησε. Τότε τό ἔργον σας θά εἶναι βαρῦ κάπως διότι ὄλα αὐτά τά βουνά (δεικνύει τά Λευκά ὄρη) θά ἀναγκάζεσθε νά τά διατρέχητε. Αὐτά περίπου ἐλέχθησαν τά ὁποία ὁ ἀξιωματικός μετά προσοχῆς ἠκροάσθη, εἶπε δέ ἐν τέλει· «Εἶσθε πρωτότυποι ἄνθρωποι καί πρέπει νά ἔλθῃ κανεῖς νά σᾶς ἴδῃ διά νά τό πιστεύσῃ». Μετά τήν ὁμιλίαν ταύτην ἐκανονίσθη μία ζώνη μέχρι τοῦ Πύργου Ἀλυκιανοῦ, ἡμεῖς δέ κρίνοντες ὅτι καταλληλότερον μέρος εἶναι ὁ Σκηνές ὑπό πᾶσαν ἔποψιν ἤλθομεν ἐδῶ. Τό εὐτύχημα εἶναι ὅτι ἐπειδή ὡς τόπος συγκεντρώσεως εἶχεν ὀρισθεῖ ὁ Ἀλυκιανός, πάντες οἱ εἰς αὐτόν προσερχόμενοι διήλθον ἐκεῖθεν ἔνοπλοι, ἔνιοι δέ ἀγνοοῦντες ὅτι ὁ Ἀλυκιανός κατεῖχετο ὑπό Εὐρωπαίων εἰσῆλθον εἰς αὐτόν ἔνοπλοι χωρίς τό παράπαν νά ἐνοχληθῶσιν ἢ νά καταδιωχθῶσιν ὑπό τῶν Εὐρωπαίων, ἔνεκα προηγουμένης συνεννοήσεως μεθ' ἡμῶν τους ὑπεδείκνυσαν ποῦ πρέπει νά ἔλθωσι πρός ἀντάμωσίν μας. Ταύτην τήν στιγμὴν λαμβάνομεν τό ὑπόμνημά σας καί τήν ὑπό χθεσινὴν ἡμερομηνίαν ἐντολήν σας.

Σᾶς ἀσπαζόμεθα οἱ φίλοι Σας.

Ἐμμ. Ξηρᾶς, Ἐμμ. Κατζουρές, Σ. Ε. Ζουρίδης, Ε. Κοκολογιάννης,
Π. Πρωΐμος, Μ. Ε. Κατάκης.

Ἄριθμ. 9. Κράπη. 6 Σ/βρίου 1906.

Πρὸς τοὺς

Ἄριστειδ. Κριάρην Γεώργ. Παπαδόπετρον Γεώργ. Πανηγυράκη

Έμμ. Φραντζεσκάκη Σπυρίδ. Ἀγκινοσυλάκη Χαράλ. Πλουμιδάκη και Στέφ. Ψαρουδάκη.

Ἀδελφοί

Βεβαίως δέν θά λησμονῆται τόν μεταξύ μας δοθέντα ὄρκον. Ἦδη ἐσήμανεν ἡ ὥρα καί ὀφείλετε νά ἔλθητε πάραυτα ἐάν δέν επιθυμεῖτε νά λάβετε τόν τίτλον τοῦ ἐπιόρκου.

Ἀπάντησίν σας ἀναμένομεν ἀνυπερθέτως. Μεθ' ὑπολήψεως

Γ. Δασκαλογιάννης Γ. Μυλωνογιάννης Γ. Γαλάνης

Ἄριθμ. 10. Φρέ. 7 Σεπτεβρίου 1906.

Πρός τήν Αὐτοῦ Βασιλ. Ὑψηλότητα

Ἐνταῦθα διεκόπη ἡ ἀντιγραφή τοῦ Πρωτοκόλλου καθότι μοί ἐκλάπη ὑπό τοῦ συντρόφου μας Γεωργίου Δασκαλογιάννη, κατά τήν κρίσιν μου δι' ἰδιοτελεῆ σκοπόν, καταχωρῶ δ' ἀκόμη ἐγκυκλίους τινας ἅς κατόρθωσα νά περισυλλέξω ἀπό διαφόρους φίλους μας.

[υπογραφή] Γ. Δ. Γαλάνης

Πρός τόν λαόν τῆς Κρήτης

Λαέ

Ἡ αὐθόρμητος τοῦ λαοῦ συγκέντρωσις ἐν Χαλέπα κατά τήν ἡμέραν τῆς ἀναχωρήσεως τῆς Α. Β. Ὑψηλότητος, καί ἡ νομιμόφρων στάσις σου τιμᾶ τήν φιλοπατρίαν σου καί ἀποτελεῖ τήν περιφανεστέραν διαμαρτυρίαν του κατά τῆς ἀδίκου ἀποφάσεως δι' ἧς μειοῦνται αἱ διά τοσοῦτων θυσιῶν κτηθεῖσαι προνομίαι του. Ἄνθρωποι πεπωρομένοι τήν συνείδησιν τήν ἐθνικήν ἐπεχείρησαν ν' ἀναχαιτίσωσι τήν λαϊκήν ταύτην ἐξέγερσιν καί νά προκαλέσωσι τήν ἔνοπλον ἐπέμβασιν τῶν Διεθνῶν στρατευμάτων πυροβολήσαντες ἐκ τῶν οἰκιῶν των ἐναντίον των.

Τό χυθέν ἀθῶον αἷμα ἅς βαρύνει αἰωνίως τήν συνείδησίν των. Εὐτυχῶς μεθ' ὅλας τάς ἀντιδράσεις ὁ λαός ἤρατο περιφανῆ νίκη καί ἀπέδειξεν ὅτι γνωρίζει νά διεκδικῆ τά δίκαιά του, χωρίς νά προσκρούη εἰς τήν εὐγνωμοσύνην καί τόν σεβασμόν τόν ὁποῖον ὀφείλει εἰς τάς Προστάτιδας Μεγάλας Δυνάμεις ἐκ τῆς εὐμενείας τῶν ὁποίων προσδοκᾶ τήν ταχεῖαν ἐκπλήρωσιν τῶν προαιωνίων ἐθνικῶν του πόθων.

Λαέ

Ἡ ἐμμονή εἰς τό πρόγραμμα τό ὁποῖον διετύπωσαν οἱ ἐν Κράτῃ, ἡ περιεσκευεμένη καί πατριωτική διαγωγὴ σου, ὁ σεβασμός πρὸς τοὺς Νόμους καί τάς Ἀρχάς τῆς πατρίδος σου, τόν ὁποῖον εἰς τόν μέλλον σου συνιστῶμεν, ταχέως θέλει ἐκτιμηθῆ ἀπό τοὺς ἰσχυροὺς τῆς γῆς, καί τό κί-

νημα θέλει στεφθῆ ὑπό πλήρους ἐπιτυχίας.

Μαλάξα 14 Σ/βρίου 1906.

Ἡ ἐπί τῆς Συναθροίσεως Ἐπιτροπή.

Γ. Δ. Γαλάνης Γ. Μυλωνογιάννης Γ. Δασκαλογιάννης Ἐμμ. Ξηρᾶς Λ. Λιωνάκης

Πρός

Τόν λαόν τῆς Κρήτης

Γεγονότα σπουδαῖα μεγίστην ἔχοντα σημασίαν διά τό μέλλον τῆς Πατρίδος ἐκτυλίσσονται ραγδαίως. Ἡ σήμερον δέν ὀρίζει τήν αὔριον καί ἀπό στιγμῆς εἰς στιγμὴν τά πράγματα δύνανται νά λάβωσι τροπήν εὐχάριστον ἢ δυσάρεστον ἀναλόγως τῆς στάσεως τοῦ λαοῦ.

Ἐάν δείξῃς στάσιν ἀνδρικήν καί ἀξίαν τῶν ἐθνικῶν παραδόσεών σου θέλεις ἐξέλθει νικητής, ἐάν δέ τοῦναντίον ἀδιαφορίαν ἢ ταπεινώσῃς καί ἡ καταστροφή σέ περιμένει.

Πρός τοῦτο καλοῦμεν Σε τήν προσεχῆ Τετάρτην 20^η λήγοντος μηνός ἐν Μαλάξᾳ ὅπως συσχεφθῶμεν περί τῆς πορείας τήν ὁποῖαν δέον ν' ἀκολουθήσωμεν κατά τὰς κρίσιμους ταύτας περιστάσεις.

Ἐν Μαλάξᾳ 16 Σ/βρίου 1906.

Ἡ ἐπί τῆς ἐνόπλου Συναθροίσεως Ἐπιτροπή.

Γ. Δ. Γαλάνης Λ. Λιωνάκης Γ. Μυλωνογιάννης Γ. Δασκαλογιάννης Ἐ. Ξηρᾶς

Πρός

τό Σῶμα τῆς Κρητικῆς Χωροφυλακῆς,

Αἱ πολύτιμοι ὑπηρεσίαι τὰς ὁποίας μέχρι σήμερον προσέφερε τό σῶμα τῆς Κρητικῆς Χωροφυλακῆς ἐξετιμῆθησαν ὑπό πάντων καί πρό παντός ὑπό τῆς Α. Β. Ὑψηλότητος ἥτις καί κατά τήν στιγμὴν τῆς ἀναχωρήσεώς Της δέν ἔλειψε νά συστήσῃ ὑμῖν ὑπομονήν καί πειθαρχίαν πρὸς τοὺς κειμένους νόμους καί τὰς καθεστηκυῖας ἀρχάς.

Τόν ὄρκον τόν ὁποῖον ἕκαστος τῶν Χωροφυλάκων ἔδωκε πρὸς τήν Πατρίδα ὀφείλει νά τηρήσῃ κατά τὰς κρίσιμους ταύτας περιστάσεις τὰς ὁποίας διατρέχει ἡ Πατρίς. Θά ἦτο ἔγκλημα ἐσχάτης προδοσίας ἐάν οἱ ἄνδρες τῆς Χωροφυλακῆς, οἵτινες ἐμαρτύρησαν μέχρι σήμερον ὑποστηρίζοντες τήν τιμὴν τῆς Πατρίδος καί τὰς ἐλευθερίας τοῦ λαοῦ ἐγκατέλιπον κατά τήν τελευταίαν στιγμὴν τὰς τάξεις των λιποψυχοῦντες πρό τῶν ἐκτάκτων περιστάσεων.

Ἡ πατρίς δέν στερεῖται ἀνδρῶν διά νά ἀμυνθῇ κατ' ἐκείνων οἵτινες ἐπιβουλεύονται τήν ὑπαρξίν της, ἕκαστος δέ ὀφείλει νά ἐπιτελέσῃ τό

καθηκον του, ἐφ' ᾧ ἐτάχθη, χωρίς νά δυσανασχετῇ. Ἐστέ δέ βέβαιοι ὅτι ἡ Συναθροισις δέν θά καταθέσῃ τά ὄπλα εἰάν δέν ἀπαλλαγῇ ὁ τόπος τῶν ξένων διοργανωτῶν.

Εἶναι ἀληθές ὅτι διερχόμεθα δυσχερῆ περίοδον, ἀλλά καί διὰ τοῦτο ὀφείλομεν νά ἐπιδείξωμεν τάς ἀρετάς ἐκείνας δι' ὧν οἱ πατέρες μας ἠδυνήθησαν νά μεγαλοουργήσωσιν ἀγωνιζόμενοι κατά τῆς τυραννίας.

Κατά τάς παρούσας κρισίμους περιστάσεις ὀφείλομεν νά ἐπιδείξωμεν ὅτι εἴμεθα ἄξιοι ἀπόγονοι τῶν ἡρώων τοῦ 1866 οἵτινες ἐτινάσσοντο εἰς τόν ἀέρα ἐν Ἀρκαδίῳ χάριν τῆς ἐλευθερίας των.

Μέ τήν πεποίθησιν ὅτι ἡ φωνή μας θέλει ἀκουσθῆ καί θέλει δονῆσαι τάς ψυχάς σας τό πρὸς τήν Πατρίδα καθήκον, χαιρετίζομεν τήν εὐέλπιδα νεότητα τό παρόν καί τό μέλλον τῆς Κρήτης ἀπό τῶν βράχων τῆς Μαλάξας καί θεωροῦμεν τήν ἐμμονήν εἰς τάς τάξεις της σπουδαίαν διὰ τήν Πατρίδα ὑπηρεσίαν, μέχρις οὔ τό συμφέρον αὐτῆς ἤθελεν ἀπαιτήσῃ μείζονας θυσίας.

Ἐν Μαλάξᾳ τῇ 16 Σ/βρίου 1906.

Ἡ ἐπί τῆς ἐνόπλου Συναθροίσεως Ἐπιτροπή.

Γ. Δ. Γαλάνης Γ. Δασκαλογιάννης Γ. Μυλωνογιάννης Ἐ. Ξηρᾶς Λ. Λιωνάκης

Πρὸς τόν Κρητικόν Λαόν

Λαέ!

Τά δεσμά τά ὅποια ἐχάλκευσε διὰ τήν Πατρίδα τό ἀπαίσιον κίνημα τοῦ Θερίσσου ἐθραύσθησαν, καί αἱ μηχανορραφαί τῶν ἐχθρῶν τοῦ τόπου διελύθησαν ὡς ἰστός ἀράχνης διὰ τῆς ἀνδρικής καί πατριωτικῆς στάσεώς Σου. Ἐάν δέ ἐπλήγῃς τήν καρδίαν ἐκ τῆς ἀπομακρύνσεως ἐκ τῆς Νήσου τοῦ υἱοῦ τοῦ Βασιλέως Σου, τήν πληγὴν Σου ταύτην θά ἐπουλώσῃ ἡ πολιτική περίνοια καί ἡ διοικητικὴ ἰκανότης τοῦ νέου Ὑπάτου Ἀρμοστοῦ ὅστις ἀπεστάλη ὑπὸ τοῦ ἔθνους καί τοῦ Βασιλέως διὰ νά συμπληρώσῃ τό ἔργον Ἐκείνου.

Ἡ ἔνοπλος συνάθροισις ὑπερήφανος διότι προσέφερεν εἰς τήν Ἐθνικὴν ὑπόθεσιν τόν ὀβολόν τῆς χήρας καί προελείανε διὰ τῆς αἰσίας λύσεως τῶν τεθέντων ἐν Κράπῃ ὑπ' αὐτῆς ζητημάτων τήν ὁδόν πρὸς τήν ποθητὴν ἔνωσιν, τό τέρμα τοῦτο τό ἀπ' αἰώνων ἀγώνων τοῦ Κρητικοῦ λαοῦ, διαλύεται διὰ νά συνεχίσῃ εἰρηνικῶς τό Ἐθνικόν ἔργον της εἰς τό ὅποιον ἐλπίζω ὅτι θά ἔχῃ καί εἰς τόν μέλλον ἀμέριστον τήν συνδρομήν Σου.

Σήμερον τό συμφέρον τῆς Πατρίδος ἀπαιτεῖ νά ἐπιδοθῶμεν εἰς τάς ἐργασίας μας μετὰ ζήλου καί νά συντελέσωμεν ἕκαστος κατά δύναμιν εἰς τήν ἐμπέδωσιν τῆς τάξεως διότι μόνον τοιοῦτοτρόπως οἱ λαοὶ προετοιμά-

ζουσι τήν ἐλευθερίαν των καί ἐξασφαλίζουνσι τήν εὐτυχίαν των.

Λαέ.

Ἐκέρδισας νίκην περιφανῆ ἀναιμάκτως καί ἄνευ διαταράξεως τῆς τάξεως, δείχθητι ἄξιος τῆς νίκης Σου καί ἔσο πάντοτε φρουρός ἄγρυπνος τῶν ἐλευθεριῶν Σου καί τῶν ἐθνικῶν σου δικαιωμάτων κατά πάσης ἐπιβουλῆς.

Μαλάξα 6 Ὀκτωβρίου 1906.

Ἡ ἐπί τῆς ἐνόπλου Συναθροίσεως Ἐπιτροπή.

Γ. Δασκαλογιάννης Γ. Γαλάνης Γ. Μυλωνογιάννης Ἐ. Ξηρᾶς Α. Λιωνάκης

Συστρατιῶται.

Ἐπιτελέσατε τό πρός τήν Πατρίδα καθήκον μετ' ἀπαραμίλλου αὐταπαρνήσεως καί ὁ δίκαιος ἀγών σας ἐξετιμήθη ὑφ' ὄλων τῶν Ἐθνικῶν παρραγόντων. Μέχρι σήμερον ἐκερδίσατε τήν κάθοδον τῶν Ἑλλήνων Ἀξιωματικῶν πρός διοίκησιν τῆς Χωροφυλακῆς καί πρός διοργάνωσιν τῆς Πολιτοφυλακῆς. Οἱ ἔλεγχοι οἵτινες ἐδέσμευον τάς ἐλευθερίας τοῦ τόπου ἐδηλώθη ἐπισήμως ὅτι δέν ὑφίστανται καί προνόμια ἐξαιρετικά δέν θά δοθῶσιν εἰς τούς Τούρκους.

Υπολείπεται ἤδη ἡ ἄρσις τοῦ στρατιωτικοῦ νόμου διά νά ἐπανέλθῃ ἡ Πολιτεία εἰς τήν κανονικήν της τροχίαν, καί συνεχίση τόν ἐθνικόν της δρόμον, ἐξ ἧς τό κομματικόν πείσμα εὐαρίθμων συμπατριωτῶν μας ὀργάνων καταχθονίου πολιτικῆς παρεξέκλιναν αὐτήν. Ἀλλά διά νά ἀρθῇ καί τό τελευταῖον τοῦτο πρόσκωμμα ἀπητήθη ὑπό τῶν Ἀντιπροσώπων τῶν Προστατίδων Δυνάμεων πρός ἀτομικήν των ἱκανοποίησιν διά τά συμβάντα τῆς 12 Σεπτεμβρίου ἐν Χαλέπα νά ἐκπατρισθῶσιν ἐπί τινα χρόνον οἱ πρωτουργοί τοῦ κινήματος.

Υποβαλλόμενοι καί εἰς τήν νέαν ταύτην δοκιμασίαν, καί ὑπέικοντες καί εἰς τήν ἔγγραφον πρόσκλησιν τοῦ Προεδρείου τῆς Συνελεύσεως ἀπερχόμεθα τῆς προσφιλοῦς Πατρίδος, ἔτοιμοι ἐν πάσῃ στιγμῇ, ἐάν ἤθελον διαψευσθῆ αἱ προσδοκίαι τοῦ λαοῦ νά ταχθῶμεν καί πάλιν παρά τό πλευρόν του, καί νά ἀμυνθῶμεν μετ' αὐτοῦ ὑπέρ τῶν ἐλευθεριῶν του εὐτυχεῖς ἐάν ἐν τῷ καλῷ τούτῳ ἀγῶνι ὑποστῶμεν νέας κακουχίας καί πιέσεις παρ' ἐκείνων οἵτινες ἐνῶ ὤφειλον νά ποδηγετήσωσι τήν νῆσον εἰς τόν πολιτισμόν καί εἰσακούσωσι τῶν πόθων τοῦ λαοῦ παρεμβάλλουσιν ἀδικοιογήτως ἐμπόδια εἰς τήν Ἐθνικήν του σταδιοδρομίαν. Ἀλλά καί τά ἐμπόδια ταῦτα θά ἐκλείψωσι ταχύτατα, ἐάν ὁ λαός ἀποφύγῃ ὡς καί κατά τό παρελθόν τήν σφαλεράν ὁδόν εἰς ἣν προσπαθοῦσι νά ὀδηγήσωσι αὐτόν ἀσυνείδητοι δημαγωγοί, ἀκολουθήσῃ δέ ὡς πάντοτε τήν ὁδόν τῶν

Ἐθνικῶν παραδόσεών του εὐθαρσῶς καί μετά τῆς αὐταπαρνήσεως ἦν
ἀείποτε ἐνεδείξατο εἰς τάς κρισίμους στιγμάς.

Ἐν Καλύβαις τῇ 17 Ὀκτωβρίου 1906.

Γ. Μυλωνογιάννης Γ. Γαλάνης Ἐ. Ξηρᾶς Λ. Λιωνάκης Γ. Δασκαλο-
γιάννης

Πανεπιστήμιο Κολωνίας

ΙΩΑΝΝΑ ΜΥΛΩΝΑΚΗ